

Kesediaan Guru-guru Mata Pelajaran Aliran Vokasional Melaksanakan Program School Enterprise di Sekolah Menengah Teknik dan Vokasional

Nurul Izzati Khalid^a, Soaib Asimiran^b, Zaidatol Akmaliah Lope Pihie^b

^aSek. Men. Teknik Tuanku Jaafar, 70400, Seremban, Negeri Sembilan

^bJabatan Pendidikan Sains dan Teknikal, 43400, Serdang, UPM

*Corresponding author: nurul_dn@rocketmail.com

Article history

Received :20 Oktober 2011

Received in revised form :3 July 2012

Accepted :15 August 2012

Abstract

This study was undertaken to determine the readiness of vocational school teachers in implementing School Enterprise Programme in technical schools in terms of knowledge content in enterprise module, entrepreneurship skills, attitude and the relationship between entrepreneurship skill with teachers' attitude. By using a stratified sampling technique, a total of 236 teachers were selected from 15 vocational and technical schools in the South Zone which involves population of 586 teachers. Questionnaires were used as data resources and distributed to 236 teachers who are directly involved in the School Enterprise Programme. In general, the results of the survey showed the respondents have sound knowledge of the entrepreneurship module. However, sound knowledge does not guarantee teachers are able to implement enterprising skills as many respondents are moderately equipped with the aforementioned skills. Attitude wise, many teachers have a satisfactory level regarding the implementation of The School Enterprise Programme where the highest mean value was belief element (mean=3.67), followed by initiative (mean=3.49) and interest (mean=3.34). While there are significant relationships between entrepreneurial skills with the attitude of school teachers in implementing Enterprise Program On the whole, the result shows that there is a need for greater exposure and the above aspect needs to be improved among vocational subject teachers.

Keywords: Technical and vocational education; entrepreneurship education; knowledge; entrepreneurship skills; attitude

Abstrak

Kajian telah dikendalikan untuk mengenal pasti kesediaan guru mata pelajaran aliran vokasional melaksanakan Program School Enterprise di sekolah menengah teknik dari aspek pengetahuan isi kandungan modul Keusahawanan, kemahiran keusahawanan, sikap dan hubungan antara kemahiran keusahawanan dengan sikap guru. Dengan menggunakan teknik persampelan berstrata, seramai 236 orang guru telah dipilih daripada 15 buah sekolah vokasional dan teknik di Zon Selatan yang melibatkan populasi sebanyak 586 orang guru. Soal selidik telah digunakan sebagai kaedah pengumpulan data dan diedarkan kepada 236 orang guru yang terlibat secara langsung dengan Program School Enterprise. Secara umumnya penemuan kajian mendapati responden mempunyai pengetahuan yang baik di dalam modul Keusahawanan. Bagaimanapun pengetahuan yang baik tidak menjamin guru berkeupayaan melaksanakan kemahiran keusahawanan apabila didapati responden mempunyai keupayaan yang sederhana di dalam aspek kemahiran keusahawanan. Dari aspek sikap menunjukkan guru mempunyai sikap pada tahap sederhana terhadap pelaksanaan Program School Enterprise di mana nilai min tertinggi ialah elemen kepercayaan (min=3.67), diikuti daya inisiatif (min=3.49) dan minat (3.34). Manakala terdapat hubungan yang signifikan di antara kemahiran keusahawanan dengan sikap guru dalam melaksanakan Program School Enterprise. Secara keseluruhannya dapatan ini menunjukkan pendedahan yang lebih mendalam dan meluas tentang aspek-aspek tersebut perlu dipertingkatkan di kalangan guru mata pelajaran aliran vokasional.

Kata kunci: Pendidikan teknik dan vokasional; pendidikan keusahawanan; pengetahuan; kemahiran keusahawanan; sikap

© 2012 Penerbit UTM Press. All rights reserved.

■1.0 PENGENALAN

Pendidikan keusahawanan telah menjadi fenomena yang menyerap ke seluruh dunia. Ledakan program pendidikan keusahawanan telah digerakkan sebahagiannya oleh akumulasi hasil-hasil kajian yang membuktikan bahawa melalui sistem pendidikan yang terancang boleh menggalakkan dan mengukuhkan program keusahawanan seterusnya mampu mengubah lanskap ekonomi negara.

Di Malaysia, keusahawanan telah lama wujud di dalam sistem pendidikan sejak tahun 1960-an melalui Penyata Rahman Talib atau Laporan Jawatankuasa Pelajaran 1960 yang menekankan kepentingan meningkatkan pendidikan teknik dan vokasional untuk melahirkan pekerja mahir bagi mengisi permintaan sektor perindustrian. Seterusnya ia dapat dilihat dengan jelas melalui penggubalan dan pelaksanaan Dasar Ekonomi Baru (DEB) pada tahun 1970. Usaha berterusan kerajaan dalam Dasar Pembangunan Negara (DPN) bagi menyusun semula masyarakat dan mempercepatkan proses industrialisasi telah membawa kepada kewujudan Masyarakat Perdagangan dan Perindustrian Bumiputera (MPPB). Usaha kerajaan diteruskan dengan penubuhan Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi (MECD) pada tahun 1995 yang sebelumnya dikenali sebagai Kementerian Pembangunan Usahawan (KPUN) sebagai sebuah agensi khusus yang menguruskan bidang keusahawanan bagi mempercepatkan lagi pembangunan keusahawanan di Malaysia. Bagaimanapun, pada 9 April 2009, Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi (MECD) telah dibubarkan dan fungsi-fungsi MECD telah diserapkan kepada beberapa kementerian yang berkaitan termasuk Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri (MITI).

Selaras dengan usaha-usaha tersebut, pendidikan di Malaysia juga telah mengalami pelbagai reformasi, pemantapan dan pengukuhan khususnya dalam pembangunan kualiti sumber manusia. Ini dapat dilihat dengan pelaksanaan Program Pembudayaan Keusahawanan dalam pengajaran subjek tertentu di sekolah-sekolah, kursus-kursus pendek dan program-program latihan keusahawanan. Contohnya, beberapa sukatan pelajaran berkaitan dengan keusahawanan seperti Prinsip Akaun, Perdagangan, Pengajian Perniagaan, Kemahiran Hidup, Mata Pelajaran Vokasional, Ekonomi Asas, Ekonomi Rumah Tangga dan sebagainya telah dibentuk. Manakala dari segi kurikulum, aktiviti seperti Program Perintis Usahawan, Program Usahawan Muda, Pengusaha Muda Malaysia, Pengusaha Muda ESSO, Program Tunas Bestari dan Koperasi telah diwujudkan.

Dalam Rancangan Malaysia Kelapan (2001-2005), Jemaah Menteri telah meluluskan beberapa strategi untuk memantapkan dan mengembangkan pendidikan teknikal dan vokasional negara. Antara keputusan-keputusan dasar yang menjadi asas pembentukan program pendidikan dan latihan teknikal dan vokasional sepanjang tempoh RMK Ke 9 (2006-2010) ialah pembangunan modal insan akan dilaksanakan secara holistik merangkumi pemerolehan pengetahuan dan kemahiran termasuk keupayaan keusahawanan serta memiliki sikap, nilai dan etika positif dan progresif melalui pendidikan, latihan dan pembelajaran sepanjang hayat.

Bagi merealisasikan dasar tersebut, Bahagian Pendidikan Teknik dan Vokasional (BPTV) telah melaksanakan pelancaran Program School Enterprise pada 3 Ogos 2009 di Sekolah Menengah Teknik Ampangan, Negeri Sembilan. Program ini merupakan suatu kaedah pengaplikasian pengetahuan dan kemahiran pelajar dengan persekitaran sebenar untuk melahirkan pelajar yang kreatif, inovatif, produktif dan berdaya saing dan boleh berdikari yang melibatkan pelajar aliran vokasional dan kemahiran (SMT Ampangan, 2009). Ini bertepatan dengan

pendapat Ziderman (1997); Zaidatol (2005); Zanibbi (2007) yang menyatakan bahawa pembudayaan keusahawanan mampu dilaksanakan melalui pendidikan vokasional.

Selain daripada itu, PSE dapat membantu meningkatkan minat dan motivasi pelajar untuk mendalami pendidikan teknikal dan vokasional. Gabungan pendidikan akademik dan latihan kemahiran merupakan kesepaduan ilmu yang dapat membantu pelajar menjalin hubungan yang rapat dengan komuniti seterusnya membantu komuniti menjana ekonomi setempat. Secara langsung ia dapat menyumbang ke arah peningkatan kualiti kerja, menjana ekonomi dan meningkatkan pendapatan rakyat Malaysia.

Elemen PSE telah menjadi sebahagian daripada enam strategi memperkasakan Pendidikan Teknik dan Vokasional (PTV) iaitu:

- i. Menambahkan enrolmen aliran vokasional dan kemahiran di SMT;
- ii. Memperkasakan kurikulum PTV;
- iii. Meningkatkan hubungan industri dan badan profesional;
- iv. Mewujud dan memperkasakan School Enterprise yang berasaskan *Production Based Education*;
- v. Memantapkan jalinan hubungan dengan IPTA/IPTS di dalam dan luar negara;
- vi. Mewujudkan aliran kemahiran di sekolah menengah kebangsaan (SMK) mulai Rancangan Malaysia Ke-10.

Pelaksanaan SE antara lain bertujuan untuk:

- i. Meningkatkan pengetahuan, kemahiran dan minat pelajar terhadap pengajaran dan pembelajaran;
- ii. Meningkatkan motivasi pembelajaran pelajar;
- iii. Mendedahkan pelajar kepada alam perniagaan;
- iv. Mengeratkan hubungan baik antara sekolah dan masyarakat setempat;
- iv. Mewujudkan hubungan baik dengan pihak industri melalui konsep 'menang-menang';
- v. Sebagai salah satu sumber pendapatan sekolah;
- vi. Pelajar dapat menghasilkan produk yang berkualiti;
- vii. Berlaku aktiviti kemasyarakatan antara warga sekolah dan komuniti setempat dengan adanya aktiviti perniagaan.

SE dilaksanakan untuk mencapai matlamat berikut:

- i. Untuk memperkasakan pendidikan teknik dan vokasional di bawah Kementerian Pelajaran Malaysia;
- ii. Untuk mewujudkan satu identiti sekolah yang dikenali ramai;
- iv. Untuk melahirkan usahawan berkemahiran (technopreneur) di kalangan pelajar;
- v. Untuk menjalin hubungan dan kerjasama yang baik di antara sekolah dengan agensi kerajaan atau swasta yang terlibat dalam bidang usaha tersebut;
- vi. Untuk menjadikan sekolah sebagai institusi yang mengeluarkan produk tenaga mahir, produk barangan dan perkhidmatan pada masyarakat setempat.

■2.0 KEPENTINGAN KAJIAN

Program School Enterprise merupakan inovasi baru di dalam sistem pendidikan di Malaysia. Sebagai satu program yang baru diperkenalkan, adalah diharap kajian ini akan dapat memberi maklumat kepada penggubal dasar di peringkat Kementerian Pelajaran terutamanya Bahagian Pendidikan Teknik dan Vokasional merangka dasar alternatif bagi memastikan pelaksanaan program ini dapat mencapai matlamat seperti yang

telah dirancang. Hasil kajian dapat membantu proses perancangan yang lebih berkesan bagi memastikan matlamat dan dasar dapat dicapai. Dari segi amalan, hasil kajian diharap dapat digunakan sebagai panduan oleh pihak sekolah bagi menyediakan guru yang lebih efektif untuk merealisasikan matlamat Program School Enterprise. Daripada perspektif pelajar, Kementerian Pelajaran Malaysia perlu mengambil langkah-langkah yang sepatutnya bagi memastikan pengajaran dan pembelajaran di sekolah menengah teknik dapat memupuk minat pelajar terhadap keusahawanan.

Jadual 1 Contoh cadangan perniagaan

Kursus	Cadangan Perniagaan Dalam sekolah	Cadangan Perniagaan Luar sekolah
1. Pertanian		
i. Agro Industri Tanaman	Jualan hasil pertanian kepada warga sekolah	Jualan hasil pertanian di Pasar Tani, kedai runcit dan orang perseorangan
ii. Agro Industri Ternakan		
2. Lanskap		
i. Kejenteraan Pertanian	Menyediakan lanskap untuk sekolah (rumah guru, kuarters pekerja dan asrama)	Menyediakan perkhidmatan membuat lanskap untuk syarikat dan orang perseorangan
ii. Horticulter Hiasan & Lanskap		
4. Ekonomi Rumah Tangga (Katering)	Menghasilkan masakan untuk dijual kepada guru, staf & murid. Mengadakan kursus-kursus yang sesuai untuk guru, staf & murid	Menghasilkan masakan untuk dijual kepada komuniti sekeliling. Mengadakan kursus-kursus yang sesuai
5. Automotif	Menservis dan membaiki kenderaan guru & staf	Menservis dan kenderaan komuniti sekeliling

Sumber : Bahagian Pendidikan Teknik dan Vokasional (2009)

3.0 SOROTAN KAJIAN

Sorotan kajian tentang program keusahawanan lazimnya merangkumi manfaat untuk pendidikan, ekonomi dan sosial yang luas. Program keusahawanan dilihat sebagai satu arena yang menyediakan peluang pengajaran dan pembelajaran kontekstual kepada pelajar (Stasz & Kaganoff, 1997; Stern, Stone, 1994) dan memupuk perkembangan ekonomi komuniti-komuniti Amerika Utara (Kourilsky & Calson, 1996, Mariani, 1994) dan di negara-negara maju dan sedang membangun seperti Cape Town, Indonesia, China, Cape Town dan beberapa buah negara lagi (Singh, 1998). Menurut Stern (1994) yang mengkaji keberkesanan Program School Based Enterprise mendapati program tersebut memberi kebaikan seperti mengurangkan risiko golongan belia meninggalkan bangku sekolah menengah lebih awal dan menyediakan khidmat kemasyarakatan yang diperlukan (Stern, Finklestein & Stone, 1994).

Bapa Pendidikan Progresif Amerika, John Dewey di kenal pasti telah melahirkan idea perusahaan atau aktiviti produk ke sekolah-sekolah pada permulaan abad ini (Von Borstel, 1994). Seperti yang dipetik di dalam Zanibbi (2007), Dewey menegaskan bahawa sekolah merupakan perusahaan sosial di mana semua individu mempunyai peluang untuk menyumbang serta mempunyai tanggungjawab. Para pengkaji bidang pendidikan telah mencerakin semula anggapan-anggapan Dewey yang

menyokong memasukkan peluang pendidikan berasaskan pekerjaan seperti Program School Enterprise ke dalam kurikulum utama bagi pelajar (Hamilton, 1990). Dalam ulasan Uruquiola & Stern (1997) terhadap kajiannya ke atas reformasi sekolah ke kerjaya, beliau mengenal pasti satu rangkaian tujuan yang luas program pembelajaran berasaskan pekerjaan. Antara tujuan yang telah dikenal pasti ialah program ini mampu meningkatkan kompetensi sendiri serta sosial yang berkait rapat dengan pekerjaan dan kehidupan, meningkatkan prestasi akademik pelajar dan menyediakan mereka ke alam kerjaya

Dalam kaji selidik kebangsaan Stern (1995) ke atas sekolah menengah di Amerika Syarikat, penyelidik mendapati kebanyakan program keusahawanan mengaitkan program pendidikan vokasional tradisi yang bertujuan mengajar kemahiran teknikal spesifik seperti pertukangan atau mekanik auto. Walaupun para penyelidik mendapati pelajar yang menyertai program keusahawanan mempelajari banyak kompetensi pekerjaan, mereka juga mendapati faedah potensi program keusahawanan adalah lebih luas dari itu.

Penyelidik yang lain pula melihat program keusahawanan sebagai lebih berkaitan dengan mempelajari perniagaan dan keusahawanan (Kourilsky & Wastald, 2000). Apabila program keusahawanan semakin berkembang seiring dengan pendekatan sekolah ke kerjaya, penyelidik mula menilai hasil pembelajaran terutama kursus keusahawanan yang diajar secara elektif atau program lepasan sekolah. Banyak kajian menunjukkan pelajar yang mengambil kursus-kursus sedemikian telah dapat meningkatkan pengetahuan mereka dalam perniagaan dan keusahawanan (Arianna, Martin & Nick, 2008; Palmer, 2007). Haukelend (1997) contohnya berkongsi pendapatnya hasil kajian ke atas beberapa program keusahawanan di Norway. Dalam kajiannya mendapati bahawa apabila bekerja dengan beberapa perusahaan berbeza, pelajar dapat meluaskan spektrum pengetahuan menjangkau memulakan perniagaan semata-mata. Lebih daripada sekadar keusahawanan, program keusahawanan juga dilihat sebagai satu pendekatan yang berguna untuk mengajar 'semua aspek industri' dan bukan semata-mata mengajar kemahiran teknikal yang didefinisikan secara sempit.

Menurut sumber Laporan Suruhanjaya Negara Kesatuan Eropah (2009) di dalam program rangka kerja daya saing dan inovasi (2007-2013) yang dianggotai 26 buah negara iaitu Belgium, Bulgaria, Republik Czeck, Denmark, Jerman, Sepanyol, Estonia, Perancis, Itali, Cyprus, Luthania, Latnia, Luxembourg, Hungary, Malta, Norway, Austria, Poland, Slovakia, Slovenia, Finland, Sweden dan United Kingdom bagi membincangkan hala tuju program keusahawanan di dalam sistem pendidikan vokasional. Hasil perbincangan, mereka telah mengenal pasti terdapat beberapa jurang atau kekangan di dalam melaksanakan program keusahawanan iaitu:

- i. guru kurang pengetahuan tentang ilmu keusahawanan
- ii. keusahawanan tidak dimasukkan dalam semua bahagian dalam sistem pendidikan vokasional
- iii. guru-guru tidak cekap
- iv. tiada penglibatan daripada individu-individu yang menceburi bidang keusahawanan
- v. kurang elemen-elemen praktikal
- vi. penyertaan pelajar yang terhad
- vii. keusahawanan tidak dikaitkan dengan latihan atau profesion tertentu

Selanjutnya, hampir separuh dari negara-negara yang mengambil bahagian melaporkan latihan khusus untuk bekerja sendiri diterapkan dalam semua kursus keusahawanan. Objektif kursus keusahawanan adalah lebih luas iaitu bertujuan mengembangkan kemahiran keusahawanan yang melibatkan latihan dalam bidang yang spesifik. Bagaimanapun terdapat kekurangan kecekapan tenaga pengajar dalam banyak kes dilihat

sebagai masalah utama. Berdasarkan laporan tersebut, kebanyakan negara menawarkan latihan keusahawanan kepada golongan guru, tetapi latihan yang diberi tidak menggunakan pendekatan yang sistematik.

■4.0 PERNYATAAN MASALAH

Kajian ini adalah bertujuan untuk melihat kesediaan guru melaksanakan Program School Enterprise di sekolah menengah teknik. Apabila diambil kira kajian antarabangsa yang dibuat oleh negara Kesatuan Eropah di dalam laporan Lembaga Pengarah Industri dan Keusahawanan (2009) yang mengenal pasti antara kekangan dalam melaksanakan program keusahawanan ialah guru kurang pengetahuan dalam ilmu keusahawanan maka timbul persoalan kemampuan guru-guru di sekolah menengah teknik yang mempunyai latar belakang pendidikan yang berbeza untuk menjalankan program School Enterprise.

Bertitik tolak dari kewujudan Program School Enterprise di sekolah menengah teknik yang masih baru diwujudkan, adalah wajar untuk mengenal pasti kesediaan guru kerana guru memainkan peranan penting sebagai agen pemangkin, bukan sahaja kepada kejayaan murid bahkan kepada keberkesanan sesuatu program.

Justeru, kajian ini ingin melihat kefahaman tentang kesediaan guru untuk melaksanakan program ini dari aspek pengetahuan, kemahiran keusahawanan, dan sikap dalam kalangan guru MPAV di sekolah menengah teknik. Di samping itu kajian ini ingin melihat sama ada wujud hubungan di antara kemahiran keusahawanan guru melalui pelaksanaan PSE dengan sikap terhadap keusahawanan dari sudut sub skala orientasi sikap iaitu minat, daya inisiatif dan kepercayaan di mana setiap subskala mengandungi tiga komponen utama iaitu afektif, kognitif dan tingkah laku.

■5.0 OBJEKTIF KAJIAN

- (1) Mengetahui tahap pengetahuan guru MPAV terhadap isi kandungan modul MPAV
- (2) Mengetahui tahap kemahiran keusahawanan guru MPAV dalam melaksanakan Program School Enterprise
- (3) Mengetahui tahap sikap guru MPAV dalam melaksanakan Program School Enterprise
- (4) Mengetahui hubungan di antara kemahiran keusahawanan dengan sikap guru dalam melaksanakan Program School Enterprise.

■6.0 METODOLOGI KAJIAN

6.1 Populasi dan Sampel Kajian

Frederick (2007) mendefinisikan populasi sebagai satu set ciri yang menunjukkan cerapan atau ukuran tertentu ke atas sekumpulan individu atau objek individu atau objek yang dicerap mestilah mempunyai sekurang-kurangnya ciri atau sifat yang sama antara satu sama lain. Dalam erti kata yang lain, populasi merujuk kepada sekumpulan individu yang mempunyai sekurang-kurangnya satu ciri persamaan di antara satu sama lain.

Populasi kajian ini adalah terdiri daripada 586 orang guru MPAV di sekolah menengah teknik dan vokasional di Zon Selatan. Populasi ini dipilih kerana mereka terlibat secara langsung dalam Program School Enterprise. Matapelajaran vokasional yang dimaksudkan ialah Automotif, Binaan Bangunan,

Kimpalan, Pengurusan Perniagaan, Elektrik & Elektronik, Penyejukan dan Penyaman Udara, Amalan Bengkel Mesin, Hortikultur Hiasan dan Lanskap, Pengurusan Teknologi Pejabat, Kejenteraan Ladang, Pengurusan Ladang, Katering, Fesyen dan Seni Kecantikan.

Jadual 2 Bilangan sekolah dan guru di semua Zon Selatan

Negeri	Bil. Sekolah	Bil. Guru
Negeri Sembilan	5	159
Johor	7	340
Melaka	2	87
Jumlah	14	586

Sumber : Bahagian Pendidikan Teknik dan Vokasional (2010)

Pengkaji memilih teknik persampelan berstrata dengan membahagikan sampel mengikut negeri terlebih dahulu sebelum pemilihan sampel dibuat. Kaedah ini digunakan bagi memastikan setiap sampel yang dipilih diwakili secukupnya oleh setiap negeri. Oleh itu, setiap negeri diwakili oleh sekolah-sekolah yang dipilih sebagai sampel.

Jadual 3 menunjukkan taburan bilangan sekolah dan responden yang terlibat di dalam kajian ini. Menerusi /teknik persampelan berstrata ini, Zon Selatan telah dipilih secara rawak daripada 8 zon manakala 15 buah sekolah di dalam Zon Selatan digunakan sebagai sampel. Pengkaji menggunakan formula Krejcie dan Morgan (1970) untuk menentukan bilangan sampel yang diperlukan dalam kajian ini.

Jadual 3 Bilangan sekolah dan responden di Zon Selatan

Nama Sekolah	Bilangan Responden
Negeri Sembilan	
1. SMTNS1	25
2. SMTNS2	20
3. SMTNS3	19
4. SMTNS4	9
5. SMTNS5	7
Melaka	
6. SMTM6	23
7. SMTM7	14
Johor	
8. SMTJ8	25
9. SMTJ9	17
10. SMTJ10	18
11. SMTJ11	19
12. SMTJ12	18
13. SMTJ13	6
14. SMTJ14	7
15. SMTJ15	9

6.2 Instrumen Kajian

Pengkaji menggunakan soal selidik dalam menjalankan kajian ini. Soal selidik sering digunakan dalam penyelidikan kuantitatif. Item-item soal selidik terdiri daripada 5 bahagian iaitu Bahagian A adalah bertumpu kepada latar belakang responden yang merangkumi maklumat pembolehubah bebas seperti jantina, latar belakang pendidikan, pengkhususan matapelajaran, tempat pengajian, pengalaman mengajar dan pengalaman dalam perniagaan. Responden diminta menandakan pilihan jawapan yang sesuai daripada cadangan jawapan yang disediakan di dalam kotak jawapan.

Bahagian B mengandungi 18 item soalan pengetahuan guru terhadap isi kandungan modul keusahawanan. Soalan dibina pengkaji berdasarkan kepada Sukatan Matapelajaran Aliran Vokasional dalam Modul Keusahawanan. Aspek yang diuji adalah pengetahuan guru tentang Pengenalan Kepada Usahawan, Milikan Perniagaan, Rancangan Perniagaan dan Pemasaran. Kaedah skor yang digunakan ialah Betul (1) dan Salah (2).

Soal selidik Bahagian C adalah untuk menguji kemahiran keusahawanan yang dimiliki oleh guru MPAV untuk melaksanakan Program School Enterprise. Bahagian ini mengandungi 18 item yang merangkumi 2 bahagian kemahiran keusahawanan iaitu pengurusan dan pemasaran. Soal selidik ini diambil daripada kajian Zaidatol dan Habibah (2004).

Bahagian D pula mengandungi 25 item tentang sikap guru terhadap Program School Enterprise. Soal Selidik ini telah diambil, diadaptasi sumbernya daripada kajian Yap (2002), Robinson (1991) dan pengkaji sendiri. Sikap guru dilihat dari aspek minat, kepercayaan dan daya inisiatif guru terhadap Program School Enterprise. Kaedah skor 5 mata yang digunakan ialah Sangat Tidak Setuju (1), Tidak Setuju (2), Setuju (3), Agak Setuju (4), Sangat Setuju (5).

6.3 Kesahan dan Kebolehppercayaan Alat Kajian

Bagi memastikan kesahan kandungan alat kajian, contoh soal selidik yang dibentuk oleh penyelidik dirujuk kepada penyelia dan tiga orang pakar yang mempunyai kemahiran dan pengalaman dalam bidang masing-masing. Mereka semua terdiri daripada Pensyarah Keusahawanan di universiti awam.

6.4 Kajian Rintis

Kajian rintis telah dijalankan ke atas 35 orang guru MPAV di salah sebuah sekolah menengah teknik di Perak. Mereka dipilih kerana keadaan responden dan situasi kajian yang sama dengan populasi yang dipilih. Daripada ujian kebolehppercayaan yang telah dijalankan, didapati item-item soalan dalam setiap bahagian soal selidik yang digunakan boleh diterima kerana semua nilai Alpha yang diperolehi lebih daripada 0.6. Menurut Smith (1968), nilai cronbach yang melebihi 0.5 boleh memenuhi criteria yang piawai bagi alat pengukuran. Nilai Alpha setiap bahagian adalah seperti dalam Jadual 4.

Jadual 4 Indeks kebolehppercayaan instrument

Kebolehppercayaan	Nilai Alpha Cronbach
Pengetahuan guru	0.601
Kemahiran guru	0.962
Sikap guru	0.889
Kaedah Pengajaran	0.937

6.5 Analisis Data

Semua data dan maklumat yang diperolehi dianalisis dengan menggunakan SPSS windows Version 17.0. Data yang diperolehi dianalisis berdasarkan objektif kajian dan persoalan kajian berdasarkan analisis deskriptif dan analisis inferensi. Analisis data dijalankan dengan mengelaskan mengikut persoalan kajian. Kaedah analisis yang digunakan ialah kekerapan, peratusan, min, sisihan piawai dan hubungan. Menurut Fredderick (2007), nilai sisihan piawai yang kecil bermaksud persetujuan responden menghampiri nilai min manakala jika sisihan piawainya besar, maka keserakan jawapan adalah tinggi. Untuk melihat persoalan hubungan hubungan di antara kemahiran keusahawanan dengan sikap guru penyelidik menggunakan Korelasi Pearson. Analisis

Korelasi Pearson 'r' digunakan untuk melihat perkaitan di antara kemahiran keusahawanan dan sikap di kalangan responden Pearson 'r' ialah ukuran perkaitan yang menunjukkan kekuatan dan arah perkaitan di antara pembolehubah-pembolehubah yang berkaitan. Kaitan ini disebut dalam dua bentuk iaitu sama ada perkaitan positif atau negatif. Manakala nilai 'r' akan menunjukkan kekuatan iaitu sama ada perkaitan yang kuat atau lemah (Davis, 1971). Aras signifikan yang digunakan ialah 0.005. Jadual 5 menunjukkan nilai pekali 'r' dan penerangannya.

Jadual 5 Nilai pekali 'r'

Nilai pekali 'r'	Penerangan
0.70 atau lebih	Kaitan yang sangat kuat
0.50 hingga 0.69	Kaitan yang kuat
0.30 hingga 0.49	Kaitan sederhana kuat
0.0 hingga 0.29	Kaitan yang lemah
0.01 hingga 0.9	Kaitan yang boleh diabaikan

Bagi menganalisis soalan yang berkaitan pengetahuan isi kandungan, pengkaji menggunakan Skala Keusahawanan Universiti Utara Malaysia (2006). Terdapat lima tahap pencapaian iaitu Cemerlang, Baik, Sederhana, Lemah dan Sangat Lemah seperti yang ditunjukkan dalam Jadual 6.

Jadual 6 : Skala skor ujian dan tahap pencapaian

Skor Peratus Markah Ujian	Tahap Pencapaian
75 - 100	Cemerlang
65 - 74	Baik
55 - 64	Sederhana
40 - 54	Lemah
01 - 39	Sangat Lemah

Adaptasi : Skala Keusahawanan Universiti Utara Malaysia 2006

Analisis bagi soalan yang berkaitan dengan tahap kemahiran keusahawanan dan sikap guru, pengkaji menggunakan nilai min yang ditetapkan oleh Nunally (1978) yang dipetik dalam Norasamah (2002) seperti di Jadual 7.

Jadual 7 Interpretasi kemahiran keusahawanan da sikap berdasarkan nilai min

Skala Likert	Tahap
4.01 - 5.00	Tinggi
3.01 - 4.00	Sederhana Tinggi
2.01 - 3.00	Sederhana Rendah
1.01 - 2.00	Rendah

7.0 PERBINCANGAN

7.1 Maklumat Latar Belakang Responden

Hasil analisis kajian menunjukkan 236 orang guru-guru MPAV telah dipilih secara rawak berstrata yang terdiri daripada guru-guru sekolah menengah teknik di Zon Selatan iaitu Melaka, N. Sembilan dan Johor. Responden terdiri daripada 139 guru lelaki (58.9%) dan 97 guru perempuan (41.1%).

Terdapat 22 pengkhususan bidang yang diajar responden di sekolah menengah teknik. Responden yang teramai terlibat dalam kajian ini ialah daripada pengkhususan Elektrik & Elektronik iaitu 52 orang (22%) diikuti bidang Kimpalan dan Automotif iaitu 25 orang (10.6%). Amalan Bengkel Mesin seramai 24 orang (10.2%), Binaan Bangunan seramai 22 orang (9.3%), Penyejukan & Penyamanan Udara seramai 19 orang (8.1%), Elektrik seramai

9 orang (3.8%), Fesyen seramai 9 orang (3.8%), Katering dan Mekanikal seramai 6 orang (2.5%), Seni Kecantikan dan ERT seramai 5 orang (2.1%), Pertanian, Hortikultur Hiasan & Lanskap serta Kejenteraan Ladang masing-masing seramai 3 orang (1.3%) manakala Perkhidmatan & Perkembangan Kanak-Kanak hanya seorang sahaja (0.4%).

Dari segi kelayakan akademik, kebanyakan responden yang terlibat di dalam kajian ini mempunyai kelayakan ijazah iaitu seramai 170 orang, diikuti diploma seramai 58 orang dan master 8 orang. Manakala sebahagian besar responden iaitu seramai 158 orang memiliki Sijil MLVK. Bagi taburan pengalaman berniaga, 64.4% tidak mempunyai pengalaman berniaga. Maklumat yang dianalisis juga menunjukkan hampir separuh daripada responden iaitu 114 orang mempunyai pengalaman mengajar lebih daripada 21 tahun diikuti kurang 5 tahun seramai 39 orang, 16 hingga 20 tahun seramai 38 orang, 11 hingga 15 tahun seramai 24 orang dan 6 hingga 10 tahun seramai 21 orang.

Daripada 236 responden, hanya 28.8% guru (68 orang) yang pernah mengikuti latihan atau kursus yang berkaitan keusahawanan. Justeru situasi ini memberi gambaran bahawa hanya sebahagian kecil sahaja guru yang mengajar modul keusahawanan mempunyai pengetahuan dalam bidang keusahawanan yang diperkenalkan sejak tahun 2008 di sekolah menengah teknik. Walaupun sebahagian besar responden iaitu 168 orang (71.2%) tidak pernah mengikuti kursus yang berkaitan keusahawanan, hasil kajian menunjukkan 137 orang daripada mereka adalah berminat dengan perniagaan.

7.2 Persoalan Kajian 1: Apakah tahap pengetahuan guru MPAV terhadap isi kandungan modul MPAV

Jadual 8 menunjukkan taburan frekuensi dan peratus item-item berdasarkan setiap aspek dalam pengetahuan isi kandungan modul keusahawanan. Secara keseluruhannya kajian ini mendapati pengetahuan guru MPAV berada pada tahap baik. Ini dibuktikan dengan hasil cerapan mendapati seramai 120 orang mencapai tahap baik, diikuti 51 orang responden mencapai tahap sederhana, 44 orang responden, 15 orang responden pada tahap lemah dan 6 orang pada tahap sangat lemah. Ini menunjukkan bahawa pengetahuan guru MPAV amat menggalakkan dan mampu menguasai pengetahuan bagi subjek yang diajar. Dapatan ini memberi implikasi bahawa keyakinan yang tinggi boleh disandarkan kepada guru-guru MPAV dari segi pengetahuan mereka mengajar modul Keusahawanan.

Jadual 8 Profil tahap pengetahuan responden

Pengkhususan	Frekuensi	Peratus
Cemerlang	44	18.6
Baik	120	50.9
Sederhana	51	21.6
Lemah	15	6.4
Sangat Lemah	6	2.5
JUMLAH	236	100

Jadual 9 menunjukkan taburan frekuensi dan peratus item-item berdasarkan setiap aspek dalam pengetahuan isi kandungan modul keusahawanan.

Jadual 9 Taburan frekuensi dan peratus bagi aspek-aspek dalam pengetahuan isi kandungan

Tajuk	Frekuensi		Peratus (%)	
	B	S	B	S
Pengenalan Kepada Usahawan				
B14. Ringkasan Eksekutif dalam Rancangan Perniagaan menyatakan objektif penyediaan Rancangan Perniagaan	39	197	16.5	83.5
B11. Di dalam Rancangan Perniagaan, konsep produk, penjenamaan dan pembungkusan dibincangkan dalam aspek pemasaran	217	19	91.9	9.1
B15. Salah satu unsur dalam konsep keusahawanan ialah menggembleng sumber	210	26	89	11
B16. Keusahawanan merupakan proses pengagihan barang dan perkhidmatan daripada pengeluar kepada pengguna	175	61	74.2	25.8
Milikan Perniagaan				
B2. Pemilik perniagaan perkongsian biasanya terdiri daripada 2 hingga 25 orang	176	60	74.6	25.4
B3. Perniagaan Perkongsian tidak perlu melaporkan prestasi tahunan kepada Suruhanjaya Syarikat Malaysia	73	163	30.9	69.1
B5. Usahawan cenderung untuk menjalankan perniagaan secara bersendirian	145	91	61.4	38.6
Rancangan Perniagaan				
B1. Komponen utama yang perlu ada di dalam Rancangan Perniagaan ialah kewangan, operasi dan pemasaran	226	10	95.8	4.2
B6. Rancangan Pemasaran haruslah mempunyai maklumat lengkap tentang strategi yang digunakan untuk mengagihkan sesuatu produk	38	198	16.1	83.9
B7. Kelebihan perniagaan perkongsian ialah keuntungan dibahagikan sama rata di kalangan rakan kongsi	62	174	26.3	73.7
B9. Rancangan Perniagaan hanya disediakan untuk perniagaan besar yang pendapatan tahunan melebihi 1 juta	178	60	75	25
B13. Rancangan Perniagaan penting bagi pihak institusi kewangan untuk mendapat gambaran yang jelas akan idea dan kedudukan perniagaan bagi tujuan sama ada boleh memberi kemudahan kredit ataupun tidak	214	22	90.7	8.3
B17. Maklumat jenis produk, kaedah pemrosesan dan tenaga kerja terkandung dalam unsur Rancangan Eksekutif	176	60	74.6	25.4
Pemasaran				
B8. Pengusaha sebuah perniagaan kedai runcit tidak perlu menyediakan Rancangan Perniagaan	176	60	74.6	25.4
B10. Aspek pemasaran dalam Rancangan Perniagaan ialah promosi, agihan, harga dan produk	216	20	91.5	8.5
B12. "Mencipta sesuatu yang baru untuk memenuhi keperluan dan kehendak pelanggan". Pernyataan ini menerangkan ciri-ciri usahawan yang mempunyai daya kreatif dan inovatif.	225	11	95.3	4.7
B14. Penjenamaan adalah strategi dalam pemasaran barang-barang	200	36	84.7	15.3
B18. Maklumat yang perlu ada di dalam Rancangan Pemasaran ialah mengenai ramalan jualan dan strategi harga	206	30	87.3	12.7

Jadual 10 Taburan keseluruhan peratus bagi setiap topik dalam pengetahuan isi kandungan

Topik	Peratus		Tahap
	Betul	Salah	
Pengenalan Kepada Usahawan	67.9%	32.1%	Baik
Milikan Perniagaan	48%	52%	Sederhana
Rancangan Perniagaan	63.2%	36.8%	Baik
Pemasaran	86.7%	13.3%	Cemerlang

Merujuk Jadual 10, berdasarkan kepada 4 topik pengetahuan yang dikaji, hasil kajian mendapati 86.7% guru berada pada tahap cemerlang dalam topik Pemasaran. Dapatan ini selari dengan hasil kajian Sorgman dan Margo (2008) yang mendapati modul pemasaran paling mudah diajar kerana guru mempunyai banyak idea kreatif untuk disampaikan kepada pelajar. Bagaimanapun, hasil kajian bercanggah dengan kajian Khoo (2007) yang mendapati guru mata pelajaran vokasional mempunyai keupayaan yang sederhana dalam mengajar kompetensi pemasaran. Menurut beliau, situasi ini boleh dikaitkan dengan kekurangan pendedahan guru terhadap aspek kompetensi pemasaran.

Secara keseluruhannya, dapatan ini juga mencerminkan guru dapat menguasai dengan baik tentang subjek yang diajar walaupun lebih sebahagian responden iaitu 71.2% (168 orang) tidak pernah menghadiri kursus keusahawanan manakala 64.4% (152 orang) tidak mempunyai pengalaman dalam perniagaan. Selain daripada itu, hampir semua responden tidak mempunyai latar belakang di dalam disiplin keusahawanan kecuali 25.5% (12 orang) yang mempunyai pengkhususan di dalam Pengurusan Perniagaan.

Dapatan ini mengurangkan kebimbangan tentang kesediaan guru dari aspek pengetahuan isi kandungan modul keusahawanan. Kebimbangan ini adalah berikutan dengan dapatan kajian oleh Asnaini (2008) dan kajian antarabangsa yang dibuat oleh negara Kesatuan Eropah di dalam Laporan Lembaga Pengarah Industri dan Keusahawanan (2009) yang mendapati guru kurang bersedia dari aspek ilmu pengetahuan keusahawanan. Bagaimanapun keputusan ini menggambarkan bahawa responden lebih berpengetahuan dalam ilmu yang menjurus kepada teori berbanding dengan ilmu praktikal.

Berdasarkan huraian di atas, maka ternyata bahawa guru-guru MPAV perlu menguasai dan memahami isi kandungan modul MPAV bagi tajuk Keusahawanan supaya dapat diaplikasikan dalam Program School Enterprise. Guru-guru yang bersedia dari segi ini haruslah menguasai pengetahuan teori dan praktikal supaya dapat menginterpretasikan isi kandungan keusahawanan dengan baik. Menurut Van Driel dan rakan-rakan (1998), tahap pengetahuan dan kemahiran guru dapat dikesan melalui aktiviti yang dijalankan guru dalam kelas dan pengendalian aktiviti rutinnya. Penguasaan isi kandungan modul MPAV bagi tajuk Keusahawanan juga akan membantu guru-guru menyediakan satu rancangan pengajaran yang komprehensif serta membantu guru merancang satu rancangan penilaian yang berkesan.

7.3 Persoalan Kajian 2: Apakah tahap kemahiran keusahawanan guru MPAV dalam melaksanakan Program School Enterprise

Jadual 12 menunjukkan susunan min mengikut keupayaan guru melaksanakan kemahiran keusahawanan. Terdapat dua elemen

kemahiran keusahawanan di dalam kajian ini iaitu pengurusan dan pemasaran.

Jadual 12 Susunan min mengikut keupayaan guru melaksanakan kemahiran keusahawanan

Kemahiran	Keupayaan guru melaksanakan kemahiran keusahawanan	
	Min	SP
Pengurusan		
Membentuk hubungan yang baik dengan orang sekeliling	3.68	0.86
Membentuk kemahiran komunikasi secara lisan dan tulisan	3.44	0.98
Memotivasikan pekerja/pelajar	3.38	0.92
menilai kemampuan dan keupayaan peribadi	3.36	0.81
Membentuk pengurusan yang baik	3.33	0.95
Melatih pelajar/pekerja	3.27	0.97
Menyerahkan tugas/tanggungjawab	3.26	0.95
Menilai perniagaan	3.23	1.05
Membentuk prosedur seperti pengurusan fail dan pengurusan calendar bagi menyusun/menggunakan masa dengan lebih berkesan	3.20	1.01
Pemasaran	Min	SP
Mengira harga jualan produk	3.43	0.90
Memilih bakal pembekal yang sesuai	3.26	0.98
Menentukan keperluan pelanggan	3.24	0.95
Mencari peluang perniagaan bagi menambahkan keuntungan	3.21	1.10
Menyediakan rancangan pemasaran	3.20	1.03
Mempengaruhi pelanggan tentang rekabentuk dan kebaikan produk/perkhidmatan	3.19	1.05
Menentukan arah aliran produk mengikut kehendak pasaran semasa	3.17	0.95
Menilai kekuatan dan kelemahan pesaing dalam perniagaan	3.12	1.47
Menjalankan kajian pasaran	3.11	1.06

Nota: Tinggi = 4.01 – 5.00 Sederhana Tinggi = 3.01 – 4.00
Sederhana Rendah = 2.01 – 3.00 Rendah = 1.01 – 2.00

Manakala Jadual 13 menunjukkan min dan sisihan piawai bagi aspek-aspek dalam kemahiran keusahawanan. Hasil cerapan menunjukkan skor min dan sisihan piawai bagi aspek pengurusan ialah 3.35 (sp=0.77) manakala aspek pemasaran ialah 3.21 (sp=0.88). Secara keseluruhannya, interpretasi tahap kemahiran keusahawanan guru MPAV adalah pada tahap sederhana rendah dengan min 3.28 (sp= 0.98).

Jadual 13 Skor min dan sisihan piawai bagi aspek-aspek dalam kemahiran keusahawanan

Aspek	Min	SP
Pengurusan	3.356	0.770
Pemasaran	3.216	0.881
Keseluruhan kemahiran keusahawanan	(Min=3.28)	(SP=0.983)

Nota: Tinggi = 4.01 – 5.00 Sederhana Tinggi = 3.01 – 4.00
Sederhana Rendah = 2.01 – 3.00 Rendah = 1.01 – 2.00

Hasil cerapan secara keseluruhannya menunjukkan guru mempunyai tahap kemahiran keusahawanan pada aras sederhana iaitu min 3.28. Berdasarkan analisis kajian, min tertinggi di dalam elemen pengurusan ialah membentuk hubungan yang baik dengan

orang sekeliling (min=3.68) diikuti membentuk kemahiran komunikasi secara lisan dengan tulisan (min=3.44). Dapatan ini selari dengan kajian Zaidatol (2004) yang mendapati kedua-dua aspek ini mendapat peratusan yang tertinggi. Dapatan ini menyokong pendapat Adeyemo (2009), Olagunju (2009) dan Suaibah (2007) yang menyatakan dengan adanya kemahiran komunikasi, ia mampu menjadikan seseorang menyuarakan pendapat dan memahami orang lain supaya boleh berkongsi idea. Sebagaimana ditegaskan di dalam sorotan kajian, aspek komunikasi penting dalam sesebuah organisasi kerana ia merupakan salah satu medium untuk menyalurkan maklumat penting dan terperinci kepada semua lapisan dalam struktur organisasi tersebut kerana ia merupakan penggerak kepada motivasi untuk meningkatkan produktiviti. Pendapat ini menyokong kenyataan Adeyemo (2009) yang menegaskan kepentingan mengekalkan hubungan supaya produk serta perkhidmatan yang ditawarkan diterima dan bertepatan dengan pasaran semasa. Zaidatol *et al.* (2004) juga telah mengenal pasti kepentingan kemahiran komunikasi dan hubungan sesama manusia di tempat kerja untuk kejayaan sesuatu kerjaya. Kenyataan ini disokong oleh Soaib dan Rosnani (2008) yang berpendapat dengan adanya pengurusan yang cemerlang, dapat memelihara hubungan yang baik dengan pekerja dan pelanggan. Seterusnya, min keseluruhan bagi elemen pemasaran ialah 3.216 dan berada pada tahap rendah. Daripada 236 orang responden kajian, 126 orang responden yang mempunyai keupayaan yang sederhana iaitu min 3.43 di dalam kemahiran mengira harga jualan produk. Kajian ini adalah selari dengan dapatan Suaibah (2007) yang mendapati antara faktor penting kegagalan usahawan dalam perniagaan adalah kerana kurang pengetahuan tentang teknik-teknik pemasaran. Manakala guru juga mempunyai keupayaan yang rendah di dalam kemahiran menentukan arah aliran produk dengan min 3.17, menentukan kelemahan dan kelebihan pesaing (min=3.12) dan menjalankan kajian pasaran (min=3.11). Dapatan kajian ini selari dengan kajian Suaibah (2007) yang mendapati ketiga-tiga aspek ini mendapat peratusan tertinggi responden yang bersetuju menyatakan ia adalah faktor terpenting yang mempengaruhi kegagalan dalam perniagaan. Dapatan kajian ini juga boleh dikaitkan dengan kajian Hasma (2009) yang mendapati elemen pemasaran amat diperlukan oleh usahawan IKS. Suaibah (2007) menegaskan bahawa aspek pemasaran adalah penting di dalam mempengaruhi kejayaan atau kegagalan seseorang usahawan. Pendapat Suaibah adalah konsisten dengan dapatan Vishal dan Anne (2008) di mana kajian mereka telah mengenal pasti antara cabaran untuk memulakan perniagaan ialah kurang kemahiran dalam elemen pemasaran seperti kesukaran untuk mengawal kos, mengembangkan jualan, persaingan dengan perniagaan lain dan mengemukakan idea perniagaan yang baik. Maka, guru seharusnya didedahkan dengan pengalaman berniaga melalui program-program khas untuk meningkatkan kemahiran keusahawanan mereka.

Merujuk kepada tahap pengetahuan guru terhadap isi kandungan modul keusahawanan dengan tahap kemahiran keusahawanan guru, di dapati ianya tidak relatif kerana responden mempunyai pengetahuan yang baik di dalam aspek pemasaran sedangkan mereka mempunyai keupayaan yang sederhana melaksanakan kemahiran tersebut. Dapatan ini boleh dikaitkan dengan kajian Dawn dan Kenneth (2008) yang mendapati aspek pemasaran merupakan aspek paling kritikal ingin dipelajari oleh guru-guru yang terlibat di dalam pendidikan keusahawanan. Kajian mereka dikukuhkan lagi dengan dapatan Siti Zahrah (2010) yang mendedahkan bahawa lebih 80% daripada 288 orang usahawan memerlukan lebih banyak maklumat dan kemahiran di dalam menyediakan rancangan perniagaan, merancang aliran tunai dan merebut peluang perniagaan. Ini menunjukkan

responden di dalam kajian merasakan mereka tidak mampu menguasai aspek pemasaran.

Kajian ini juga disokong dengan Laporan Suruhanjaya Negara Kesatuan Eropah (2009) yang telah mengenal pasti antara kekurangan di dalam melaksanakan program keusahawanan ialah terdapat kekurangan kecekapan tenaga pengajar dan kurangnya elemen-elemen praktikal diterapkan di dalam program keusahawanan. Sebagaimana ditegaskan bahawa objektif kursus keusahawanan adalah bertujuan mengembangkan kemahiran keusahawanan yang melibatkan latihan dalam bidang yang spesifik. Menurut Azman (2009), keupayaan dan kesediaan guru yang agak terbatas adalah kerana kurangnya pendedahan guru kepada bidang keusahawanan terutamanya daripada segi praktikal.

7.4 Persoalan Kajian 3: Apakah tahap sikap guru MPAV dalam melaksanakan Program School Enterprise

Bahagian ini melaporkan tahap sikap guru terhadap pelaksanaan Program School Enterprise. Jadual 14 menunjukkan perincian tahap sikap guru. Elemen sikap yang diuji terdiri daripada minat, kepercayaan dan daya inisiatif.

Jadual 14 Taburan frekuensi dan min bagi sikap guru

Aspek	Frekuensi (%)				
	T	S	R	Min	SP
Minat					
D2. Saya sering mengikuti perkembangan berita keusahawanan di media massa	132 (56)	79 (33)	25 (11)	3.48	0.86
D9. Saya berminat berbual tentang tajuk keusahawanan	139 (58)	70 (29)	27 (13)	3.52	0.83
D15. Saya berminat untuk berkongsi idea di kalangan guru sekiranya tidak terlibat dengan program School Enterprise	158 (67)	64 (27)	14 (6)	3.73	0.74
D10. Kalau diberi pilihan, saya tidak mahu menjadi AJK Program SE	115 (48)	74 (31)	47 (21)	2.64	1.09
Kepercayaan					
D1. Saya percaya bahawa usahawan boleh dilahirkan melalui latihan	193 (81)	35 (14)	8 (5)	4.06	0.79
D4. Saya percaya semua pelajar patut mengikuti Program SE	157 (66)	65 (27)	14 (7)	3.73	0.78
D6. Saya percaya latihan keusahawanan sebaiknya bermula selepas tamat persekolahan	136 (57)	57 (24)	43 (19)	4.06	0.79
D7. Saya percaya agensi pembangunan lebih berperanan dalam pembangunan usahawan berbanding dengan sekolah	167 (71)	56 (24)	13 (5)	3.82	0.79
D11. Saya percaya melibatkan murid-murid dalam perniagaan tidak menjejaskan prestasi akademik mereka	134 (50)	78 (33)	14 (11)	3.53	0.85
D14. Saya percaya program School Enterprise mampu meningkatkan keberkesanan pengajaran saya	139 (58)	82 (34)	15 (8)	3.78	0.83
D16. Saya yakin Program School Enterprise yang dilaksanakan sekarang mampu mendorong pelajar memilih kerjaya keusahawanan sebagai pilihan utama setelah tamat alam persekolahan nanti	169 (71)	59 (25)	8 (4)	3.65	0.83
D17. Saya yakin setiap pelajar berpotensi untuk menjadi usahawan	168 (71)	52 (22)	16 (7)	3.78	0.79
D18. Saya percaya hanya guru yang berkemahiran dalam	161 (68)	62 (26)	12 (4)	3.78	0.83

bidang keusahawanan sahaja sesuai diberi tanggungjawab untuk menjadi penasihat dalam Program School Enterprise					
D19. Saya yakin sekolah mampu melatih pelajar supaya menjadi usahawan	165 (70)	45 (19)	26 (11)	2.22	0.96
D20. Saya percaya tidak semua guru sesuai untuk mengendalikan Program School Enterprise	153 (65)	62 (26)	21 (9)	3.65	0.83
D23. Saya yakin Program School Enterprise mampu meningkatkan kemahiran keusahawanan saya	185 (78)	42 (17)	8 (5)	3.92	0.73
D24. Saya percaya untuk menayakan Program School Enterprise adalah penting untuk bekerjasama dengan mereka yang terlibat	102 (48)	93 (39)	41 (18)	3.25	0.95
Daya Inisiatif					
D3. Beban mengajar tidak menghalang saya membimbing pelajar dalam Program School Enterprise	114 (48)	88 (37)	44 (15)	3.28	0.94
D5. Saya sanggup bekerja lebih masa dalam membimbing pelajar berniaga	184 (78)	45 (19)	7 (3)	3.88	0.71
D8. Saya berpuashati apabila pelajar-pelajar yang mengikuti Program School Enterprise mencipta sesuatu yang baru	122 (51)	85 (36)	29 (13)	3.48	0.97
D12. Saya bersedia untuk menghadiri kursus keusahawanan walaupun tidak diminta berbuat demikian	113 (47)	104 (44)	19 (9)	3.46	0.87
D13. Kalau saya seorang guru koperasi, saya akan menguruskan koperasi dengan cara yang berlainan	138 (58)	80 (33)	18 (9)	3.59	0.81
D21. Saya teruja apabila memikirkan idea baru untuk merangsang Program School Enterprise	117 (49)	87 (36)	32 (18)	3.48	0.98
D22. Saya bersedia memperuntukkan masa merancang aktiviti Program School Enterprise	137 (58)	72 (30)	27 (12)	3.55	0.91
D25. Saya berasa hebat apabila saya bekerja keras untuk menayakan Program School Enterprise	157 (66)	65 (27)	14 (7)	3.73	0.78

Nota : Tinggi (T) = Agak Setuju + Sangat Setuju

Sederhana (S) = Setuju Rendah (R) = Tidak Setuju + Sangat Tidak Setuju

Tinggi = 4.01 – 5.00 Sederhana Tinggi = 3.01 – 4.00

Sederhana Rendah = 2.01 – 3.00 Rendah = 1.01 – 2.00

Berdasarkan Jadual 15, secara keseluruhannya kajian ini menunjukkan guru mempunyai sikap sederhana tinggi terhadap Program School Enterprise dengan min 3.27 ($sp=0.86$).

Jadual 15 Skor min dan sisihan piawai bagi aspek-aspek dalam sikap

Aspek	Min	SP
Minat	3.34	0.88
Kepercayaan	3.67	0.82
Daya Inisiatif	3.49	0.88
Keseluruhan aspek sikap	(Min=3.27)	(SP=0.86)

Tinggi = 4.01 – 5.00 Sederhana Tinggi = 3.01 – 4.00

Sederhana Rendah = 2.01 – 3.00 Rendah = 1.01 – 2.00

Secara keseluruhannya, sikap responden terhadap pelaksanaan Program School Enterprise adalah pada tahap sederhana dengan nilai min 3.27 ($sp=0.86$). Jika dibuat perbandingan di antara ketiga-tiga aspek yang dikaji, aspek kepercayaan mencapai nilai min tertinggi iaitu 3.67 ($sp=0.82$).

Sebagaimana ditegaskan oleh Schurr dan Ozane (1985), faktor-faktor seperti maklumat, pengaruh dan pengalaman menentukan rasa kepercayaan seseorang. Di dalam konteks Program School Enterprise, guru mempercayai bahawa ciri-ciri usahawan boleh dipupuk dalam kalangan murid melalui sistem pendidikan yang menekankan kepada keusahawanan. Kenyataan ini terbukti apabila dapatan kajian mendapati 81% responden percaya bahawa usahawan boleh dilahirkan melalui latihan. Manakala seramai 78% responden percaya bahawa Program School Enterprise mampu meningkatkan kemahiran keusahawanan mereka. Malah lebih 50% responden menunjukkan kepercayaan yang amat tinggi bahawa Program School Enterprise mampu meningkatkan keberkesanan pengajaran mereka.

Aspek kedua tertinggi ialah daya inisiatif yang mencapai nilai min 3.49. ($sp=0.88$). Dapatan min tertinggi bagi keseluruhan item daya inisiatif ialah responden sanggup meluangkan masa membimbing pelajar mereka dalam berniaga (78%). Bagaimanapun kajian mendapati 47% responden tidak bersedia jika diarahkan mengikuti latihan keusahawanan. Berdasarkan kepada dapatan min yang paling rendah bagi konstruk ini mungkin berlaku kerana 41.9% responden tidak berminat menceburkan diri dalam perniagaan. Rasionalnya, guru yang mempunyai inisiatif yang tinggi mempunyai kecenderungan untuk melakukan sesuatu tanpa terpaksa atau diarahkan melakukannya. Manakala keseluruhan aspek minat mencapai min 3.34. Item yang mendapat min tertinggi ialah responden berminat untuk berkongsi idea di kalangan guru sekiranya tidak terlibat dengan program School Enterprise (min=3.73). Item terendah bagi aspek minat ialah sekiranya diberi pilihan, responden tidak mahu menjadi AJK Program School Enterprise (min=2.64). Dapatan ini memberi gambaran bahawa guru tidak berminat untuk melibatkan diri secara langsung di dalam Program School Enterprise.

Kesimpulannya guru-guru MPAV didapati menunjukkan tingkah laku yang lebih positif dalam aspek kepercayaan dalam keusahawanan dan kurang dalam minat dan daya inisiatif. Kajian ini selari dengan dapatan Yap Poh Moi (2002) yang mendapati guru-guru Perdagangan lebih berminat dalam bidang keusahawanan tetapi tidak mahu melibatkan diri dalam membimbing pelajar menjalankan aktiviti-aktiviti perniagaan. Dapatan kajian ini juga menyokong kajian Ibrahim, Zaifurin dan Noorun (2009) yang mendapati 86% ahli akademik di institut pengajian tinggi mempunyai sikap yang sederhana terhadap pelaksanaan program keusahawanan. Implikasi dapatan kajian ini ialah sikap guru yang seumpama ini akan menjejaskan usaha BPTV untuk terus melaksanakan perubahan di sekolah kerana sebagai guru, mereka perlu sentiasa menyediakan diri untuk memikul bebanan tugas yang pasti bertambah dari semasa ke semasa.

7.5 Persoalan Kajian 4: Apakah terdapat hubungan di antara kemahiran keusahawanan dengan sikap guru dalam melaksanakan Program school Enterprise

Analisis Korelasi Pearson telah dijalankan untuk melihat perhubungan yang wujud di antara tahap kemahiran keusahawanan dengan sikap guru terhadap pelaksanaan Program School Enterprise. Berdasarkan Jadual 16, hasil cerapan mendapati bahawa ($r=0.503$, $p=0.00$, $P<0.00$) terdapat hubungan yang signifikan antara tahap kemahiran keusahawanan dengan sikap terhadap pelaksanaan Program School Enterprise.

Menurut Davis (1971), kedua-dua pembolehubah ini mempunyai hubungan secara positif yang sederhana dan ia ditunjukkan oleh pekali r yang bernilai 0.503. Ini menunjukkan bahawa lebih tinggi kemahiran lebih positif sikap yang ditunjukkan oleh responden. Dengan kata lain sikap bergantung kepada kemahiran seseorang guru yang boleh mempengaruhi

individu terhadap sesuatu objek atau situasi sama ada guru ingin memberi komitmen yang tinggi atau tidak.

Jadual 16 Analisis Korelasi Pearson antara kemahiran keusahawanan dengan sikap guru

Kolerasi	N	Sikap guru	
		Pearson (r)	P
Kemahiran Keusahawanan guru	236	0.503	.000

□ Signifikan pada aras p < 0.01 (2 tailed)

Dapatan kajian ini boleh dikaitkan dengan hasil kajian Mohd Noor (2008) yang mendapati terdapat hubungan yang signifikan di antara peserta yang mendapat latihan dan bimbingan keusahawanan berbanding yang tidak mendapat latihan dari sudut sikap. Kajian beliau mendapati peserta yang mendapat latihan dan bimbingan berjaya meningkatkan sikap yang lebih positif untuk menjalankan perusahaannya. Kajian ini juga menyokong hasil kajian Kamari dan rakan-rakan (2011) yang mendapati terdapat hubungan yang positif di antara elemen kemahiran ICT dengan sikap dalam mengurus ICT.

8.0 KESIMPULAN

Dengan mengambil kira kajian antarabangsa negara Kesatuan Eropah (2009) dan senario yang berlaku berdasarkan sorotan kajian, adalah penting untuk menyediakan tenaga pengajar yang benar-benar terlatih dalam aspek keusahawanan. Kegagalan menyediakan tenaga pengajar yang benar-benar terlatih adalah merupakan antara faktor utama yang menjadi punca pelaksanaan Program School Enterprise kurang berjaya. Dapatan kajian menunjukkan tahap kesediaan responden dalam keseluruhan aspek kajian yang merangkumi aspek pengetahuan isi kandungan, kemahiran keusahawanan dan sikap mereka terhadap pelaksanaan Program School Enterprise adalah pada tahap sederhana. Dapatan ini bermakna pendedahan yang lebih mendalam dan meluas tentang aspek-aspek tersebut perlu dipertingkatkan di kalangan guru MPAV. Seterusnya jika dilihat kepada hubungan di antara kemahiran keusahawanan dengan sikap guru terhadap Program School Enterprise, menunjukkan terdapat hubungan positif yang sederhana. Ini membawa maksud bahawa kemahiran keusahawanan yang dimiliki guru mempunyai kesan dan pengaruh terhadap sikap guru.

9.0 KERJAYA AKADEMIK PENULIS

Penulis merupakan pelajar sarjana di Universiti Putra Malaysia yang sedang mengikuti Sarjana Pendidikan Teknik dan Vokasional. Sebelum melanjutkan pelajaran dalam peringkat sarjana, penulis terlebih dahulu melanjutkan pelajaran di Politeknik Ungku Omar dalam bidang Kejuruteraan Senibina. Seterusnya penulis melanjutkan pelajaran di Maktab Perguruan Teknik Ceras di dalam kursus Binaan Bangunan. Selepas tamat pengajian di Maktab Perguruan, penulis bertugas di Sekolah Menengah Vokasional Seri Iskandar, Perak dan Sekolah Menengah Kebangsaan Sri Rampai, Kuala Lumpur. Kemudian penulis melanjutkan pelajaran pada peringkat ijazah di Universiti Teknologi Malaysia di dalam bidang Kejuruteraan Awam. Penulis di tempatkan di Sekolah Menengah Teknik Port Dickson selepas tamat ijazah pertama.

Penghargaan

Setinggi-tinggi syukur kepada Allah S.W.T. di atas kelahiran penulisan yang julung kali ini. Seterusnya kepada Pengerusi Penyelia Tesis, Dr. Soaib Asimiran dan Penyelian, Profesor Dr. Zaidatul Akmaliah Lope Pihie atas bimbingan, dorongan dan motivasi di dalam menghasilkan penulisan ini. Tidak ketinggalan kepada kedua ibu bapa Khalid Alias dan Selamah Daud yang berdoa atas kejayaan saya selama ini. Dan akhir sekali buat anak-anak, Nur Syarah Irdina dan Nur Syarah Nisa di atas kesabaran mengharungi kepayahan bersama. Hanya Allah S.W.T. yang dapat membalas segala kebaikan anda semua.

Rujukan

- Adeyemo, S. A. 2009. Understanding and Acquisition of Entrepreneurial Skills: A Pedagogical Re-Oriented For Classroom Teacher in Science Education. *Journal of Turkish Education*. 58–64.
- Arianna, M., Martin, M. & Nick, V. T. 2008. Becoming An Entrepreneurial University? A Case Study of Knowledge Exchange Relationships and Faculty Attitudes in a Medium-Sized, Research-Oriented University. *Journal Technol Transfer*. 33: 259–283.
- Asnaini Awi. 2008. Hubungan Antara Pengetahuan Guru Tentang Pengalaman Pembelajaran dan Penilaian Perdagangan dengan Pengurusan Pelaksanaan Perdagangan di Sekolah Menengah, Kuala Lumpur. Tesis Master Yang Tidak Diterbitkan. Universiti Putra Malaysia.
- Azman Abd. Ghani. 2009. Pelaksanaan Komponen Keusahawanan dalam Kalangan Murid Matapelajaran Vokasional (MPV). Master Tesis Yang Tidak Diterbitkan. Universiti Malaya.
- Bahagian Pendidikan Teknik & Vokasional. 2010. Buku Maklumat Kemasukan ke Sekolah Menengah Teknik/Vokasional.
- Commission, E. 2009. Entrepreneurship in Higher Education: Especially in Non-business, Studies, BEST Procedure Project: Final Report of the Expert.
- Group, Directorate-General for Enterprise and Industry. dilayari di <http://www.ec.europa.eu>.
- Dawn, B. & Kenneth, G. B. 2008. Preparing Teachers to Teach Antrepreneurship in Secondary Schools: Lesson Learned From a Need assessment. USASBE Proceedings. <http://sbaer.uca.edu/research/usasbe/2008/pdf/PaperID213pdf>.
- Davis, J. A. 1971. *Elementary Survey Analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Frederick, J. G. & Larry, B. W. 2007. *Essentials of Statistics for Behavioral Science*. Wadsworth Pub. Co.
- Hamilton, S. F. 1990. *Apprenticeship for Adulthood: Preparing Youth for the Future*. New York: The Free Press.
- Hasma Beddu Halike. 2009. Keperluan Kursus Keusahawanan Dalam Kalangan Usahawan Industri Kecil dan Sederhana (IKS) Bumiputera Sabah. <http://eprints.utm.my/10519/1/>.
- Haukeland, P. 1998. *Folk Entrepreneurship*. Itica, New York: Cornell University Press.
- Kamari A., Abd. Rahman & Mohd. Anuar. 2011. Pengetahuan, Kemahiran dan Sikap Guru Penyelaras ICT di Sekolah-Sekolah Rendah Zon Paloh, Kluang. <http://eprints.utm.my/11857/>.
- Ibrahim Mamat, Wan Mohd Zaifurin Wan Nawang & Noorun Nashriah Binti Ramli. 2009. Nilai, Sikap dan Amalan Pegawai Kanan Institut Pengajian Tinggi Terhadap Program Pembangunan Usahawan Siswa. *Fakulti Pengurusan dan Ekonomi Universiti Malaysia Terengganu. Jurnal Kemanusiaan*. 14.
- Jabatan Keusahawanan Universiti Utara Malaysia. Kertas Kerja Cadangan Ijazah Sarjana Muda Keusahawanan dengan Kepujian. 2006. Universiti Utara Malaysia, Sintok.
- Kerjicie, R. V. 1970. Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30: 607–610.
- Kourlisky, M. & Calson, S. 1996. Mini Society and YESS! Learning Theory in Action. *Children's Social and Economic Education*. 1(2): 105–107.
- Kourlisky, M. & Wastald, W. 2000. The E Generation: Prepared for the Entrepreneurial Economy? Debuque Iowa: Kendall/Hunt Publishing.
- Laporan Pelancaran Program School Enterprise, SMT Ampangan 2009.
- Laporan Perasmian Program School Enterprise di Sekolah Menengah Teknik Ampangan, Seremban pada 3 Ogos 2009.
- Madhu Singh. 1998. *School Enterprises: Combining Vocational Learning With Production*. German: UNESCO- UNEVOC.
- Mariani, M. 1994. Rural Entrepreneurship: Getting REAL Occupational Outlook Quarterly. 38. 5–17.

- Mohd. Nor b. Mohd. Shariff. 2008. Keusahawanan Peladang di Lembaga Kemajuan Pertanian Muda (MADA): Dari Sudut Pendekatan Sikap. Kolej Perniagaan, Universiti Utara Malaysia. *IJMS*. 15(1): 161–180.
- Nunnally, J. C. 1978. *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill: McGraw-Hill.
- Norasmah Othman & Zaidatol Akmaliah Lope Pihie. 2003. Aplikasi Model Kolb dalam Program Keusahawanan Remaja. *Jurnal Teknologi*. 38(E) Jun. 2003: 49–64.
- Olagunju, Y. A. 2009. *Entrepreneurship Small Scale Business Enterprises Development in Nigeria*. Ibadan University Press Plc.
- Rancangan Malaysia Kelapan (RMK – 8) (2001 – 2005). Jabatan Penerangan Malaysia.
- Rancangan Malaysia Kesembilan (RMK – 9) (2006 – 2010), Jabatan Penerangan Malaysia.
- Robert, P. 2007. Skills, Development, The Enabling Environment and Informal Micro-enterprise in Ghana. <http://hdl.handle.net/1842/1698>.
- Sorgman Magro. 2008. The Future Is Now: Preparing K-12 Teachers and Students for an Entrepreneurial Society. *Journal of Entrepreneurship Education*. Vol 11.
- Soaib Asimiran & Rosnani Jusoh. 2008. Cabaran Usahawan di Era Globalisasi. Paper Work at Seminar Kebangsaan Pendidikan Teknikal dan Vokasional, Hotel Eastin, Petaling Jaya.
- Schurr, P. H. and Julie, L. O. 1985. Influences on Exchange Processes: Buyers' Preconceptions of a Seller's Trustworthiness and Bargaining Toughness. *Journal of Consumer Research*. 11(March 1985): 939–53.
- Suaibah Abu Bakar. 2007. Penglibatan Kaum Wanita Dalam Aktiviti Keusahawanan di Negeri Johor: Kajian Terhadap Faktor-Faktor Kritikal Kejayaan dan Kegagalan Pengendalian Perniagaan. Johor: UTM.
- Siti Zahrah Buyong. 2010. Entrepreneurs' Information Needs and Their Knowledge in Managing Information <http://www/cob.uum.edu.my/amgbe/files/Etrepreneurs%20Informat.pdf>.
- Stasz, C. & Kaganoff. 1997. Learning How to Learn at Work: Lessons from Three High School Programs. Berkeley: National Center for Research in Vocational Education, University of California, (ED 414 472).
- Stern, D., Finkelstein, N., Stone, J. R., III, Latting, J., & Dornsife, C. 1994. Research on School-to-Work Programs in the United States (MDS-771).
- Stern, D. & Stone, J. 1994. School-based enterprise and the Quality of Work Experience: A Study of High School Students. *Youth and Society*. 15(4): 401–427.
- Tam Phun Khow. 2007. Persepsi guru terhadap Kompetensi Keusahawanan, Keupayaan Guru Mengajar dan Kaedah Pengajaran Keusahawanan dalam Matapelajaran Vokasional di Sekolah Menengah Negeri Pahang. Tesis Master Yang Tidak Diterbitkan. Universiti Putra Malaysia.
- Urquiola, M., & Stern, D. 1997. School to Work, College and Career: A Review of Policy, Practice, and Results 1993-1997. Berkeley: National Center for Research in Vocational Education, University of California.
- Van, D. I, J. H., Verloop, N. and De Vos, W. 1998. Developing Science Teachers' Pedagogical Content Knowledge. *Journal of Research in Science Teaching*. 35(6): 673–695.
- Vishal K. G. & Anne, S. Y. 2008. Attitudes Toward Entrepreneurship and Small Business. Findings From A Survey Of Nebraska Residents and Small Business Owners. *Journal of Enterprising Communities*. 2(4): 348–366.
- Yap Poh Moi. 2002. Kesediaan Guru-guru perdagangan terhadap pengajaran Pengajian Keusahawan. Kertas Projek Sarjana Pendidikan. Fakulti Pendidikan, UKM Bangi. www.penerbit.utm.my/onlinejournal/37/E/JT37E1.pdf.
- Zaidatol Akmaliah Lope Pihie & Habibah Alias. 2004. Keupayaan Usahawan Bumiputera Melaksanakan Kemahiran Keusahawanan: Satu Kajian Kes. *Pertanika J. Soc. Sci. & Hum*. 12(1): 61–70.
- Zaidatol Akmaliah Lope Pihie, Jamaliah Abd. Hamid & Rahil Mahyuddin. 2005. Opening New Doors in Business Teaching and Learning. Serdang. Universiti Putra Malaysia Press.
- Ziderman, A. 1997. National Programmes in Technical and Vocational Education: Economic and Education Relationship. *Journal of Vocational Education and Training*. 49(3): 351–367.
- Zanibbi, M. J. 2007. School Based Enterprises As Learning Organization: Preparing Students for the new economic workplace. Tesis Phd. Queens Univesity, Canada.